

LEPELAAR OP DE CAMPINASCHE HEIDE

Zaterdag 28 augustus 1982 maakte ik samen met een collega van de Vogelwerkgroep Midden-Brabant, Loek Hilgers, een wandeling langs de Huisvennen van de Campina te Boxtel. We hadden als hoofddoel Witgatjes en Oeverlopers, omdat we daar de laatste tijd al meer aandacht aan hadden besteed.

We waren al op weg terug naar onze fietsen, toen we voor de laatste keer een ven afspeurden met onze kijkers. Mijn oog viel direct op een witte vlek, die verscholen ging achter een eilandje van Pitrus in het midden van het ven. Mijn eerste gedachte was een Blauwe Reiger, maar daarvoor was hij duidelijk te licht van kleur. Na verdere observatie kwam ik tot de conclusie dat het hier ging om een Lepelaar. We waren beide verrast over deze toch wel bijzondere waarneming. We slopen naar een grote eik een stukje verderop. Van daaruit konden we de observatie voortzetten. We konden aan de hand van het geheel witte verenkleed, de zwarte poten en zwarte snavel vaststellen, dat het om een volwassen exemplaar ging. Het ontbreken van de gelige borstvlek en de kuif hoeft overigens op zich nog niet te wijzen op een volwassen vogel in winterkleed. Het ontbreken van enig zwart aan de vleugeluiteinden en het feit, dat poten en snavel volledig zwart waren gade de doorslag bij de leeftijdsbepaling.

Na ongeveer een $\frac{1}{2}$ uur hebben we de schuilplaats verlaten en zijn we huiswaarts gekeerd. Zelf heb ik daarna geen gelegenheid meer gehad om nogmaals terug te keren, maar van Victor Retel Helmrich heb ik vernomen dat de Lepelaar zich op 29 augustus nog steeds op de Huisvennen bevond.

In verband met mijn waarneming ben ik op zoek gegaan naar overige waarnemingen van Lepelaars in Brabant. Daarvoor heb ik de volgende bronnen geraadpleegd:

1. De Avifauna van Noord-Brabant (1967). Buiten de Biesbosch - waar veel regelmatigere Lepelaars worden gezien - worden hier negen waarnemingen vermeld uit de periode 1921-1965. Eén daarvan heeft betrekking op 4 exemplaren, die van 18 mei tot 17 juni aanwezig waren in de polders bij de Heen in het uiterste westen van onze provincie. Deze waarneming laat ik verder buiten beschouwing. De overige acht waarnemingen hebben betrekking op meer in het binnenland gelegen plaatsen.
2. De rubriek "Veldwaarnemingen" in het tijdschrift Het Vogeljaar vanaf 1967, hetgeen niets opleverde.
3. De rubriek "Avifauna van Nederland" in Limosa, hetgeen evenmin iets opleverde.
4. Het archief van de VWG Midden-Brabant (bevat gegevens vanaf ongeveer 1975); ook hierin zijn geen Lepelaarwaarnemingen vastgelegd.
5. Tenslotte heb ik een brief geschreven aan Lex Peeters, archivaris van VWG De Kempen. In dat archief waren ook geen waarnemingen genoteerd van Lepelaars.

Lepelaars zijn in onze contreien dus wel erg schaarse gasten. Toch lijkt het wel erg onwaarschijnlijk dat er sinds het verschijnen van de Avifauna geen enkel exemplaar meer zou gezien, wanneer we de verhalen over de "toegenomen waarnemingsintensiteit" mogen geloven.

De bekende waarnemingen leverden de volgende seizoensverdeling op:

Maand	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Totaal
Aantal waarnemingen	-	2	3	-	1	1	-	1	1	-	-	-	9
Aantal exemplaren	-	9	4	-	1	1	-	1	6	-	-	-	22

De meeste waarnemingen hebben betrekking op één vogel, maar groepjes van 2, 6 en 8 exemplaren zijn ieder ook een keer gezien. Volgens onder meer "The Handbook of the Birds of the Western Palearctic" van Cramp en Simmons kunnen waarnemingen in mei en juni betrekking hebben op Lepelaars, die laat zijn teruggekeerd van de overwinteringsgebieden. Deze late terugkomers worden niet meer getolereerd in de kolonies, waar de andere vogels dan al zitten te broeden en zwerven dan wat rond. De wegtrek begint vanaf augustus.

Voor zover bekend is deze waarneming van een Lepelaar de eerste voor de Campina en de eerste uit de maand augustus voor Noord-Brabant. In ieder geval betekende deze zaterdagochtend, door deze waarneming, erg veel voor mij.

Frank van den Oetelaar, Pater van den Elsenstraat 1, 5062 CX Oosterwijk.

